

Cholera a úbytě v české literatuře

Pavel Šidák

č. 47/08 – plánování města
rubrika literatura

[vytisknout](#) | [odeslat e-mailem](#)

Na knižních pultech se nedávno objevily prózy Karla Hynka Máchy vydané v Nakladatelství Lidové noviny v rámci kanonické České knižnice. Vydání si zaslouží pozornost nejen kvůli vydanému autorovi, ale i kvůli ediční řadě samotné – ostatně osudy obou nejsou zcela mimoběžné a jejich protnutí není bez zajímavosti.

Edice Česká knižnice funguje od roku 1997, kdy byla založena jako reprezentativní sbírka podstatných textů české literatury od jejích počátků do současnosti. U nás je to de facto vůbec první taková edice; všechny předchozí obdobné pokusy byly vymezeny úžeji, případně podléhaly dobovým (např. ideologickým) omezením. Zatím bylo připraveno 53 z chystaných dvou set svazků, dva první vyšly v Českém spisovateli.

Máchův návrat do České knižnice

Česká knižnice začala svazkem básnického díla Karla Hynka Máchy a až nyní jsme se dočkali pandánu, svazku Máchova díla prozaického. A právě edice Máchových próz názorně ukazuje smysl projektu České knižnice. Přináší dílo klasického a pro českou literaturu zcela zásadního autora, jenž stojí na počátku moderní české literatury. Jeho dílo bylo sice mnohokrát vydáváno, avšak často torzovitě či v nedokonalé textové edici (extrémním případem je cenzurované vydávání Máchova deníku, jehož první neretušovaná verze byla veřejně zpřístupněna až roku 1993 v edici M. Pohorského). Existuje již sice kritické vydání, to však vyšlo před více než čtyřiceti lety a je dnes obtížně sehnatelné; a ač aspiruje na textovou úplnost, ani tam nevyšly deníky bez vynechávek.

Za Máchova života vyšly jen tři prozaické texty (časopisecké vydání *Křivokladu*, *Večeru na Bezdězu* a *Marinky*), ostatní zůstalo v rukopisné pozůstalosti. Vydání Máchova díla tak představuje složitý ediční a textologický problém. Texty navíc obsahují místa mnohovrstevnatého a často symbolického významu a jejich čtenářská přístupnost klesá s rozestupující se vzdáleností mezi dobou jejich vzniku a dneškem, což zvyšuje důraz na pečlivé vydání. Vedle věcných a literárněhistorických vysvětlivek a komentáře textologického a edičního (přínosná je stať o textologických sporech okolo Máchova díla) nabízí recenzovaná edice – jakkoli není kritickým vydáním – více než důkladný komentář od Z. Hrbaty, M. Procházky a M. Charypara, jenž se rozsahem téměř vyrovná vlastnímu textu. (Snad jediná malá výtká: edice neaspiruje na textovou úplnost, ale čtenář se nedozví, které texty zde nenalezne.)

Takový ediční počín „kanonická“ díla (uvozovky proto, že edice se na kanonizaci sama podílí, že kánon vytváří a nikoli pasivně následuje) nutně potřebují. Jen tak lze totiž zpřítomnit a širšímu publiku nabídnout to, co by čeští čtenáři znát měli: nejen kvůli osobnímu uměleckému prožitku, ale především kvůli pocitění národní literatury jako živé entity. A právě to je smysl projektu České knižnice: komentované vydání všeho podstatného pohromadě (na rozdíl od komerčně vděčnějších výběrů) ve svazku, jenž opět tvoří další, větší a významy více nadaný celek s ostatními svazky knižnice, jejíž ediční koncepce je promyšlena vzhledem k literatuře jakožto uměleckému jevu bez ohledu na momentální čtenářské preference a komerční návratnost.

Bez peněz a zájmu

Česká knižnice původně měla vydávat 10–12 svazků ročně; poté, co se přesunula do Nakladatelství Lidové noviny, šest svazků (činila tak v letech 1998 až 2003); roku 2004 vydala pět svazků. Ve výroční zprávě České knižnice na rok 2007 čteme: „Nakladatelství navrhlo změnu kvůli situaci na knižním trhu. V roce 2005, 2006 a 2007 vyšly pouze 4 svazky. NLN navrhlo toto omezení jako trvalé, pokud se situace na trhu nezmění. Správní rada České knižnice rozhodnutí přijala.“ Recenzovaná kniha je poslední svazek ze čtveřice titulů roku 2007, vydávání tedy opět nabírá zpoždění. Mezi osudem Karla Hynka Máchy a České knižnice se rýsuje zřetelná paralela: jsou podstatní a důležití – a skomírající na úbytě. Máchovu cholericu nešlo odvrátit, otázkou zůstává, bude-li možno vyléčit Českou knižnici z finanční tísně (nemluvě o nezájmu publika).

Autor je bohemista.

Karel Hynek Mácha: Prózy. NLN, Praha 2008, 480 stran.

[diskuse k článku je pod článkem](#)

diskuse

[přidat téma](#)